

Arbeidslivskriminalitet - utfordringer og muligheter i politiets forebyggende arbeid

en empirisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2020

Kand.nr: 710

Antall ord: 6585

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1 Innledning	2
1.1 <i>Motivasjon</i>	2
1.2 <i>Problemstilling</i>	3
1.3 <i>Struktur</i>	3
1.4 <i>Avgrensning</i>	3
1.5 <i>Begrepsavklaringer</i>	4
1.5.1 <i>Arbeidslivskriminalitet</i>	4
1.5.2 <i>Forebygging</i>	5
Kapittel 2 Empirisk metode	7
2.1 <i>Metodisk tilnærming</i>	7
2.2 <i>Kvalitative intervjuer</i>	7
2.2.1 <i>Utvalgskriterier</i>	7
2.2.2 <i>Valg av intervjukandidater</i>	8
2.2.3 <i>Intervjuguide</i>	8
2.2.4 <i>Analyse</i>	9
2.3 <i>Kvalitet på intervjuene</i>	9
2.3.1 <i>Validitet</i>	9
2.3.2 <i>Reliabilitet</i>	10
2.4 <i>Forforståelse</i>	10
2.5 <i>Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata</i>	11
Kapittel 3 Analyse & Drøfting	12
3.1 <i>Kunnskapsformidling som et proaktivt tiltak</i>	12
3.2 <i>Samarbeid med næringslivet</i>	14
3.2.1 <i>Informasjonsdeling i samarbeidet med næringslivet</i>	14
3.3 <i>Lav risiko for straffeforfølgelse</i>	15
3.4 <i>Informasjonsdeling mellom politi og kontrolletater</i>	17
Kapittel 4 Oppsummering	20
<i>Videre arbeid</i>	21
Litteraturliste	22
Vedlegg	24
<i>Vedlegg 1: Litteratursøk</i>	24
<i>Vedlegg 2: Informasjonsskriv</i>	26
<i>Vedlegg 3: Intervjuguide</i>	29
<i>Vedlegg 4: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata</i>	31

Kapittel 1 Innledning

1.1 Motivasjon

Arbeidslivskriminalitet er et utbredt fenomen med store konsekvenser for individer, bedrifter og samfunnet (Departementene, 2019, s. 1). En rapport utarbeidet av Samfunnsøkonomisk analyse estimerte skatte- og avgiftsunndragelsene og den skjulte verdiskapningen knyttet til arbeidslivskriminalitet i 2015 til henholdsvis 12 og 28 milliarder kroner (Eggen, Gottschalk, Nymoen, Ognedal, & Rybalka, 2017, s. 4). Til sammenligning ble narkotikaomsetningen estimert til 1,8 milliarder kroner i 2008 (Evensen, 2011, s. 4). Til tross for at tallene ikke dirkete er sammenlignbare, gir tallene fra Samfunnsøkonomisk analyse et innblikk i omfanget.

Arbeidslivskriminalitet er et fenomen hvor hensikten er å oppnå økonomisk profitt (NTAES, 2020, s. 7). Som det utdypes i kapittel 1.5.1 er arbeidslivskriminalitet ikke et definert lovbrudd, men sammensatt av forskjellige lovbrudd (Gulliksen et al., 2014, s. 12). Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet er satt på dagsorden hos Regjeringen, noe som blant annet kommer til uttrykk i den reviderte strategirapporten mot arbeidslivskriminalitet fra 2019. I rapporten peker regjeringen på viktigheten av forebygging, kunnskap og informasjon (Departementene, 2019, s. 3).

I praksisåret hospiterte jeg ved *Felles enhet for etterretning og etterforskning, seksjon for økonomi og spesialetterforskning* i Oslo politidistrikt. I denne perioden fikk jeg blant annet arbeide ved *avsnitt for etterforskning av arbeidsmarkeds kriminalitet*, hvor jeg fikk innblikk i pågående etterforskning av straffesaker. Det ble uttrykt at arbeidslivskriminalitet er utfordrende å etterforske, blant annet fordi kriminelle er kreative i å skjule sine spor. Det kom frem at politiet burde satse mer på forebyggende arbeid i tillegg til å etterforske. I anledning bacheloroppgaven ble jeg anbefalt av en etterforsker å ta kontakt med politiets næringslivskontakter, som er en nøkkelressurs til å forebygge arbeidslivskriminalitet i næringslivet. Næringslivskontaktene skal legge til rette for samhandling mellom politi, kontrolltater, næringslivet og organisasjoner (Politiet, u.d.).

Med utgangspunkt i det store omfanget av arbeidslivskriminalitet samt de nevnte behovene for at politiet må jobbe mer forebyggende, vil denne oppgaven handle om utfordringer og muligheter i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet.

1.2 Problemstilling

I oppgaven søkes følgende problemstilling belyst:

«Hvilke utfordringer og muligheter møter politiet i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet?»

1.3 Struktur

Bacheloroppgaven er delt inn i fire kapitler med underkapitler. Videre i innledningen vil avgrensning og begrepsavklaring bli introdusert. I kapittel to blir metoden presentert. I kapittel tre blir de empiriske funnene analysert og drøftet i lys av relevant teori. Endelig oppsummeres oppgaven i kapittel fire.

1.4 Avgrensning

Siden det er begrenset med forskning på temaet er det nyttig å begrense oppgaven til å se på de store linjene ved fenomenet. Begrunnelsen for dette utdypes i kapittel to. Videre setter formalitetskravene begrensninger på oppgavens omfang. Oppgaven vil derfor ikke gå i dybden på ulike lovbrudd og knytte det opp mot problemstillingen siden det ville ha vært for omfattende.

Problemstillingen avgrenses ikke til én bestemt forebyggende strategi fordi en slik tilnærming kan legge begrensninger på analysen av intervjuene, og dermed motivasjonen om få et oversiktsblikk. Flere teorier kan i ulik grad være aktuell å knytte opp mot fenomenet.

Det er lagt opp til å intervju polititjenestepersoner ved A-krimsentrene og næringslivskontakter. Det kan ikke utelukkes at etterforskere har tanker og meninger om hvordan arbeidslivskriminalitet kan forebygges. Imidlertid ble det av hensyn til omfanget ikke lagt opp til å intervju etterforskere.

Politiet samarbeider med en flere aktører i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Det er opprettet syv A-krimsentre, hvor politiet jobber tett med kontrolletater (Arbeidstilsynet, NAV, politiet og Skatteetaten, 2018, s. 3). Tjenestepersoner i samarbeidende kontrolletater ble av hensyn til omfanget ikke intervjuet. Ansatte i offentlige og private oppdragsgivere, kommuner, bransjeorganisasjoner, fagforeninger og frivillige organisasjoner ble heller ikke intervjuet.

1.5 Begrepsavklaringer

1.5.1 Arbeidslivskriminalitet

Det er utfordrende å presentere en presis definisjon, noe som begrunnes med at fenomenet ikke kan defineres fra lovene (Gulliksen et al., 2014, s. 12). Fenomenet er sammensatt av flere ulike former for lovbrudd i arbeidslivet. Det kan for eksempel være skatte- og avgiftsunndragelse, fiktiv fakturering, tvangsarbeid, hvitvasking, brudd på allmenngjøringsloven, ulovlig arbeid, korrupsjon med mer (Gulliksen et al., 2014, ss. 28-44). I denne oppgaven legges det til grunn definisjonen som kommer til uttrykk i situasjonsrapporten fra 2014:

«Arbeidsmarkedskriminalitet er brudd på norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygde-, skatte- og avgiftskriminalitet eller organisert kriminalitet som minimaliserer produksjonskostnadene for varer og tjenester i Norge og dermed undergraver norske samfunnsstrukturer og virker konkurransevridende» (Gulliksen, et al., 2014, s. 12).

Definisjonen legger til grunn at fenomenet omfavner spennet mellom mindre lovbrudd som til sammen utgjør et stort samfunnsproblem, til alvorlig og organisert kriminalitet (Gulliksen et al., 2014, s. 12). Arbeidslivskriminalitet knyttes til økonomisk kriminalitet, men er ulikt definert. Økonomisk kriminalitet handler om «...profittmotiverte, lovstridige handlinger som begås innenfor, eller med utspring i en økonomisk virksomhet som i seg selv er – eller gir seg ut for å være – lovlig» (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 4).

Både forbrukere og næringsvirksomheter kjøper tjenester relatert til arbeidslivskriminalitet, og både norske og utenlandske virksomheter leverer tjenester hvor arbeidslivskriminalitet skjer (Gulliksen et al., 2014, s. 13). Generelt kan man dele aktørene inn i *arbeidstakere* som blir utnyttet, *arbeidsgivere* som utnytter, og *oppdragsgivere og forbrukere* som kjøper tjenestene. I enkelte tilfeller forekommer det vold eller trusler om vold overfor arbeidstakere (Gulliksen et al., 2014, s. 14). Likevel er det ikke fastsatt et skille mellom gruppene fordi enkelte arbeidstakere kan eksempelvis være klar over at ulovligheter forekommer (NTAES, 2020, s. 17). Arbeidslivskriminalitet forekommer spesielt i bransjer som kjennetegnes som arbeidsintensiv, hvor det ikke er uvanlig at ansatte er ufaglærte (Roalsø, 2019). Utsatte bransjer er eksempelvis transport, bygg og anlegg, renhold, fiskeindustri, samt restaurant og uteliv (NTAES, 2020, s. 15).

Gulliksen et al., (2014, s. 8) peker på flere faktorer som påvirker omfanget av arbeidslivskriminalitet. En faktor er svakere økonomisk utvikling og økt arbeidsledighet i andre

land, med påfølgende økt arbeidsinnvandring til Norge. Denne utviklingen har gitt kriminelle aktører større spillerom. En annen faktor er at risikoen for straff er lav blant annet fordi etterforskningen er kompleks og omfattende (Gulliksen et al., 2014, s. 49).

Begrepet arbeidslivskriminalitet blir konsekvent anvendt i bacheloroppgaven selv om enkelte kilder anvender begrepet arbeidsmarkedskriminalitet.

1.5.2 Forebygging

Forebygging er en av primæroppgavene til politiet, og forankret i Politiloven (1995, § 1 annet ledd). Her fremkommer det at «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelig velferd for øvrig.» Det følger videre av Politiloven (1995, § 2 første ledd nr. 2) at politiet skal «forebygge kriminalitet og andre krenkelser og forfølge straffbare forhold i samsvar med regler gitt i eller medhold av denne lov».

Forebygging handler om å være i forkant og forhindre at noe uønsket forekommer (Lie, 2015, s. 19). Gundhus (2016) mener forebygging har en uendelig elastisitet fordi begrepet knytter seg til et bredt utvalg av virkemidler innenfor «spennet mellom trygghet og kriminalitetskontroll» (s. 179). Gundhus viser til at forebygging kan defineres smalt og bredt. Førstnevnt handler om tiltak som virker direkte på kriminalitetsnivået. Sistnevnte innebærer at tiltakene har indirekte effekt på kriminaliteten. Implikasjonen av dette er at hvordan man definerer forebygging, kan legge føringer på politiets arbeid (Gundhus, 2016, s. 179). Lie (2015, s. 18) sier at hvordan man forstår politiets kriminalitetsforebyggende arbeid avhenger av hvilken tilnærming man legger til grunn. Politiske føringer om samfunnets behov for politi påvirker politiets kriminalitetsforebyggende arbeid.

Lie (2015, ss. 20-21) skriver at kriminalitet ofte forstås som politiets problem. Imidlertid er det bred enighet om at kriminalitetsforebygging foregår sammen med flere samarbeidspartnere, noe som også er forankret i Politiloven (1995, § 2 første ledd nr. 6).

Det finnes flere teorier om forebygging. I det følgende beskrives de fire hovedstrategiene Runhovde og Skjevraak (2018, s. 17), som med utgangspunkt i fagboken *I forkant* til Elisabeth Myhre Lie (2015), legger til grunn. I litteraturen omtales dette som proaktivt politiarbeid. Videre presenteres teorien om politiet som rettshåndhever, som i litteraturen omtales som reaktivt politiarbeid (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 9).

Situasjonell forebygging handler om å innskrenke mulighetene til å begå kriminalitet i en gitt situasjon fremfor å endre de bakenforliggende årsakene til kriminalitet foregår. Teorien forutsetter rasjonelle aktører hvor en potensiell lovbryster vil vurdere fordeler og ulemper opp mot lovbruddet (Lie, 2015, ss. 244-245). Teorien sier at kriminalitet kan gjøres ulønnsomt ved å øke oppdagelsesrisiko, redusere utbytte, vanskeliggjøre bortforklaringer, redusere provokasjon, og øke anstrengelse (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 18).

Personorientert forebygging har som formål å endre de bakenforliggende årsakene til at kriminalitet oppstår. Generelt knytter denne strategien seg mot barn og ungdom, men kan også rettes mot andre aldersgrupper (Lie, 2015, s. 74).

Lokalorienterte tiltak søker å oppnå trygghet og forebygge kriminalitet blant befolkningen ved å invitere til samarbeid mellom politi og befolkning (Lie, 2015, s. 183). Teorien poengterer viktigheten av uformell sosial kontroll for å opprettholde sosial orden i samfunnet (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 19).

Gjenopprettende prosess handler om alternative metoder for straffeforfølgelse. Ønsket om å ivareta partene i saken og samfunnet for øvrig ligger til grunn for tilnærmingen (Runhovde & Skjevraak, 2018, ss. 19-20). Gjennom dialog mellom partene søker man å forhindre at konfliktene utvikler seg i negativ retning, noe som kan virke forebyggende for nye lovbrudd (Lie, 2015, s. 146).

Teorien *politiet som rettshåndhever* handler om straffens forventede virkning på allmennheten eller målgruppen man ønsker straffen skal virke på gjennom bruk av strafferettslige og polisiære virkemidler. Gjennom straffetrusselen søker man å avskrekke lovbrystere fra å begå kriminelle handlinger. Fokuset er på det allmennpreventive og individualpreventive effekten av straff (Gundhus, 2016, ss. 180-181). Larsson (2004, s. 10) sier at det ikke er et fastsatt skille mellom det reaktive og proaktive. Det kan begrunnes med at straffeforfølgelse kan ha en forebyggende effekt, for eksempel overfor allmennheten.

Kapittel 2 Empirisk metode

2.1 Metodisk tilnærming

En metode er en fremgangsmåte som beskriver hvordan forskeren skal gå frem for å samle inn, analysere, og tolke data. Formålet med samfunnsvitenskapelig metode er å bidra med innsikt om virkeligheten (Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2016, s. 25). Oppgavens problemstilling søker å kartlegge tanker og meninger rundt det forebyggende arbeidet. Dette er data som vanskelig kan *kvantifiseres*. Kvantitativ metode er hensiktsmessig når man ser på utbredelse av et fenomen. Dermed trekker metoden i en *kvalitativ* retning. Kvalitativ metode er hensiktsmessig når man studere fenomener man ikke kjenner så godt (Johannessen et al., 2016, s. 28).

Det finnes mye litteratur om forebyggende politiarbeid. Imidlertid er det ved søk i ulike databaser begrenset med litteratur som kan belyse utfordringer og muligheter politiet møter i forebygging av arbeidslivskriminalitet, se vedlegg 1. Det betyr at kunnskapen om problemstillingen er mindre kjent, noe som trekker i retning av eksplorativ tilnærming. Eksplorative studier åpner opp for å identifisere fenomener hvor vi har begrenset innsikt (Johannessen et al., 2016, s. 53). For å belyse problemstillingen best mulig vil intervju være hensiktsmessig fordi det åpner opp for at respondenten i større grad fritt kan uttrykke sine erfaringer og meninger enn for eksempel en kvantitativ tilnærming som spørreundersøkelse (Johannessen et al., 2016, s. 145).

2.2 Kvalitative intervjuer

2.2.1 Utvalgsriterier

Formuleringen av problemstillingen tilsier at et *tilfeldig utvalg* av intervjupersoner vanskelig kan forsvares. Dette begrunnes med at problemstillingen kan undersøkes ved å rekruttere polititjenestepersoner som besitter kunnskap og erfaring om forebygging av arbeidslivskriminalitet (Johannessen et al., 2016, ss. 116-117). Johannessen et al. (2016, s. 116) skriver nettopp at formålet med kvalitative undersøkelser er å søke ny kunnskap om et fenomen. Dette taler for et *strategisk utvalg*.

For å oppnå *variasjon i utvalget* ble intervjuene konsentrert til politiets næringslivskontakter og politibetjenter ved A-krimsentrene. Det begrunnes, som nevnt innledningsvis, med at næringslivskontaktens funksjon er å være en nøkkelressurs til å forebygge arbeidslivskriminalitet i næringslivet. Videre deltar politiet i et tverretatlig samarbeid blant annet med Skatteetaten, Arbeidstilsynet, og Arbeids- og velferdsetaten (NAV), som i noen

tilfeller også er samlokalisert i egne A-krimsentre. I dette samarbeidet gjennomføres det kontroller overfor aktører i næringslivet (Arbeidstilsynet, NAV, politiet og Skatteetaten, 2018, s. 3). Utførelsen av kontroll kan i seg selv være et forebyggende tiltak (Gundhus, 2016, s. 185). Dermed anses det som naturlig å legge disse aktørene til grunn i utvalgsriteriene. Siden næringslivskontaktrollen er etablert i alle politidistrikter og A-krimsentre er lokalisert i enkelte distrikter medfører det at utvalget oppnår geografisk variasjon. Dette ivaretar eventuelle lokale forskjeller i utvalget.

2.2.2 Valg av intervjukandidater

Med utgangspunkt i utvalgsriteriene ble det valgt ut tre kandidater, to næringslivskontakter og én polititjenesteperson ved et A-krimsentre. Respondentene ble rekruttert gjennom e-post. Kandidatene ble spurt om villigheten til å delta i prosjektet og presentert et informasjonsskriv. Kandidatene som ble forespurt om deltakelse samtykket dette. Informasjonsskrivet ligger i vedlegg 2.

Johannessen et al. (2016, s. 114) viser til forskning som anbefaler å samle inn data inntil man ikke lenger får ny informasjon. Flere av respondentene kom med forslag til kandidater som kunne ha vært intervjuet, noe som kunne styrket oppgaven. Av hensyn til tid og omfang var det ikke anledning til å intervju flere kandidater. Kvaliteten på analysen og drøftelsen er derfor begrenset av antallet intervjuer som er gjennomført.

Alle intervjuene ble etter samtykke fra respondentene tatt opp på lyd, og ble gjennomført på arbeidsplassen til respondenten. For å ivareta personvernet er alle intervjuene anonymisert.

2.2.3 Intervjuguide

Intervjuguiden kan utarbeides i alt fra mer eller mindre strukturert (Johannessen et al., 2016, s. 149). I denne oppgaven vil jeg forsvare én semi-strukturert tilnærming. Dette begrunnes med at tilnærmingen åpner opp for variasjon i spørsmål, tema og rekkefølgen. På den måten vil det under intervjuet være rom for å gå dypere inn i et tema avhengig av kunnskapsnivået til respondenten. Dette muliggjør for eksempel å stille oppfølgingsspørsmål. En svakhet med denne tilnærmingen er at det kan være mer utfordrende å sammenligne intervjuene (Dalland, 2017, s. 79).

Intervjuguiden er inndelt i tre deler; (1) Introduksjon, (2) Utfordringer med det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet, og (3) Oppsummering. Innledningsvis presenterte jeg meg selv, respondenten ble gjort kjent med formelle retningslinjer, og generelle spørsmål om

intervjuer ble stilt for å skape tillit (Johannessen et al., 2016, s. 150). Del to begynner med et åpent spørsmål, hvor formålet er å få respondenten til å snakke mest mulig om det forebyggende arbeidet uten å legge føringer på respondenten. Deretter ble konkrete spørsmål om temaene kunnskapsbasert politiarbeid, samarbeid med kontrolletater og næringsliv, forebygging overfor lovbryster og forbruker, og interne utfordringer i politiet belyst nærmere. Avslutningsvis ble intervjuet oppsummert, og retningslinjer for referansebruk avklart. Intervjuguiden ligger i vedlegg 3.

2.2.4 Analyse

Jeg transkriberte intervjuene med fokus på å få en så korrekt gjengivelse som mulig av respondentenes utsagn. De transkriberte intervjuene er ikke lagt ved som vedlegg for å minimere risikoen for gjenkjennelse av respondentene. De transkriberte intervjuene ble i etterkant gjennomlest for å identifisere temaer som belyser problemstillingen. Intervjuguiden ble innledningsvis lagt til grunn for tematisering. Samtidig ble nye temaer identifisert (Dalland, 2017, s. 90). Det har gjort det nødvendig å begrense oppgaven til noen temaer. Overskriftene i kapittel tre representerer de ulike temaene. Analyseprosessen har medført at problemstillingen ble utviklet til også å belyse «muligheter».

2.3. Kvalitet på intervjuene

Johannessen et. al (2016, s. 231) åpner for å vurdere reliabilitet og validitet innenfor kvalitative studier. Imidlertid mener Guba og Lincoln (1985:1989) referert i Johannessen et al. (2016, s. 231) at kvalitative studier bør vurderes annerledes enn kvantitative forskning. Johannessen et al. (2016, s. 231) aviser ikke argumentasjonen, men hevder at det i enkelte sammenhenger ikke vil være feil å vurdere reliabilitet og validitet i kvalitative studier. Bacheloroppgaven legger derfor til grunn reliabilitet og validitet.

2.3.1 Validitet

Validitet kan inndeles i intern og ekstern (Johannessen et al., 2016, s. 232-233). Intern validitet er aktuelt å vurdere dersom undersøkelsen ser på sammenhengen mellom datainnsamlingen og fenomenet som studeres. Dette er relevant for kvantitative studier. Imidlertid kan man si at kvalitative studier har intern validitet dersom metoden undersøker det som er formålet med oppgaven. Intervjuguiden viser at spørsmålene som ble stilt bidrar til å belyse problemstillingen, og kravet om intern validitet er oppfylt.

Ekstern validitet handler om i hvilken grad forskningsresultatene kan generaliseres til lignende situasjoner (Johannessen et al., 2016, s. 233). Det kan hevdes at studien i noen grad har ekstern

validitet fordi flere av utsagnene til respondentene også kan kjennes igjen innenfor andre fagområder hvor politiet jobber forebyggende. Imidlertid er det for få personer som har blitt intervjuet slik at overførbarheten er begrenset. Dette fordi vi ikke kan utelukke at andre respondenter ville ha kommet med utsagn som ikke fremkommer i resultatene.

2.3.2 Reliabilitet

Reliabilitet handler om pålitelighet (Johannessen et al., 2016, s. 231). Det handler om hvilke data som benyttes, innsamlingsprosessen og bearbeiding av dataene. I motsetning til kvantitative studier er det mer utfordrende å vurdere reliabilitet i kvalitativ forskning. En mulighet kunne ha vært og intervjuet de samme kandidatene på nytt for å kontrollere om samme informasjon ble presentert, men det er av praktiske årsaker ikke hensiktsmessig. I tillegg kan det anføres at den semi-strukturerte intervjuformen gjør at man ikke nødvendigvis ville fått hentet inn samme svar hvis man gjennomførte en ny datainnsamling. Det er fordi den semi-strukturerte samtalen mellom intervjuer og respondenten styrer datainnsamlingen. Jeg mener imidlertid fordelene knyttet til ved et semi-strukturert intervju hvor respondentene kan fortelle delvis fritt, veier opp for risikoen med reliabilitet.

Det er flere potensielle feilkilder i metoden som kan påvirke reliabiliteten. Eksempelvis kan respondenten oppfatte spørsmål feil, intervjuer kan ha stilt ledende spørsmål, intervjuer kan ha misforstått svarene eller feil kan ha oppstått i transkriberingen (Dalland, 2017, s. 60) For å begrense antall feilkilder benyttet jeg åpne spørsmål, slik som «Fortell om...», jeg kontaktet respondentene i etterkant for å avklare mulige misforståelser, alle sitat brukt i oppgaven ble sendt til godkjenning, og intervjuene ble hørt gjennom to ganger ved transkribering.

2.4 Forforståelse

Forforståelse handler om den oppfatningen eller kunnskapen man tar med seg inn i tolkningen av materialet (Olsvik, 2013). Johannessen et al. (2016, s. 35) sier at hva som observeres, og hvordan observasjonene vektlegges og tolkes, vil påvirkes av forforståelsen. Det er uvanlig å forske på noe uten oppfatninger om undersøkelsen, og forventninger til resultatene. På bakgrunn av dette vil jeg redegjøre for min forforståelse.

I praksisåret fikk jeg inntrykk av at arbeidslivskriminalitet er et komplekst felt som er utfordrende å etterforske. Til tross for noe innsikt fra etterforskningsfeltet mener jeg likevel at forforståelsen er begrenset siden oppholdet var i en kort periode. I tillegg har jeg ikke erfaring fra det forebyggende feltet, men opparbeidet kunnskap gjennom utdanningsløpet. Imidlertid er jeg kjent med innholdet i rapporter om arbeidslivskriminalitet. Det betyr at jeg tar med meg

kunnskap inn i oppgaven. Videre er jeg utdannet siviløkonom og har derfor for vane å se situasjoner fra et økonomisk perspektiv. Dette må jeg være meg bevisst når jeg analyserer og drøfter funnen fra intervjuene.

2.5 Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata

For å gjennomføre intervjuene har det vært nødvendig å samle inn personopplysninger. Prosjektet har blitt meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD). Godkjenning fra NSD ble gitt 27. november 2019, se vedlegg 4.

Kapittel 3 Analyse & Drøfting

Dette kapitlet analyserer og drøfter resultatene fra intervjuene. For hver utfordring og mulighet jeg har avdekket presenteres først relevant teori. Deretter følger jeg opp med å presentere funn fra intervjuene, og analyserer og drøfter funnene opp mot teori. Kildene til intervjuene er henholdsvis næringslivskontakt 1 og 2, samt polititjenesteperson ved ett A-krimsententer.

3.1 Kunnskapsformidling som et proaktivt tiltak

I Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet sies det blant annet at kunnskapsformidling til samfunnet er viktig for å påvirke holdninger og normer knyttet til økonomisk kriminalitet (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 5). Regjeringen legger spesielt vekt på å formidle de konsekvensene økonomisk kriminalitet har for samfunnet. Lie (2015) skriver at «for å forebygge kriminalitet (...) må man ha kunnskap om kriminalitet og utsattheten for lovbrudd» (s. 312). Korsell (2003a, s. 52) fremhever også viktigheten av å kanalisere kunnskap til aktører som kan gjøre noe med lovbruddet.

Næringslivskontakt 1 forklarte at «(...) nå som vi skal drive og bekjempe arbeidslivskriminalitet, så jobber vi litt for mye i det reaktive. Vi har for eksempel a-krimsentrene hvor vi i stor utstrekning driver med kontrollvirksomhet. Det vil si at vi får inn tips, som vi går ut og kontrollerer. En kontroll i seg selv kan virke forebyggende, men poenget er at du allerede er inne og kontrollerer noe som antakelige allerede er, hvor det allerede er begått brudd»

Næringslivskontakt 1 hevder her at politiet må jobbe mer proaktivt. Polititjenestepersonen ved A-krimsentret støtter opp under utsagnet til næringslivskontakt 1, og poengterer at politiet kan bli bedre på å forebygge at arbeidslivskriminalitet skjer. Han påpeker at politiet stort sett fokuserer i etterkant av arbeidslivskriminalitet. Det ble uttrykt at det, med unntak av næringslivskontaktene, er for få folk som jobber forebyggende med fenomenet.

Næringslivskontakt 1 forklarte videre at én måte å jobbe proaktivt på er å ta utgangspunkt i ulike fenomener. Han viste til et eksempel med russen som fenomen, som har behov for å ha russebuss klar til en forhåndsbestemt dato. Følgene av dette er at det legges inn et tidspress, som leverandører av russetjenester kan utnytte gjennom å presse priser og forlange at arbeidet gjøres svart.

Næringslivskontakt 1 forklarer «... de har da blitt presset, rett og slett, inn i å bedrive arbeidslivskriminalitet. De betaler svart, cash. Det er mange sånne fenomener i

samfunnet vårt som vi kanskje bør ha større fokus på, sånn at vi kan begynne å tenke på hvordan vi skal drive forebyggende arbeid innenfor dette her.»

Næringslivskontakt 1 uttalte videre at politiet kan jobbe proaktivt gjennom å gjøre russen kjent med de farene som de risikerer å møte på. I forlengelse av dette stilte respondenten spørsmål om man generelt burde ha et mer avslappet forhold til tid ved leveranse av sluttprodukt, noe som også er en utfordring i bygg- og anleggsbransjen. Næringslivskontakten anførte at et mer avslappet forhold til tid kan gi bedre kvalitet på sluttproduktet fordi man i større grad kan unngå å engasjere ukvalifisert arbeidskraft, som man kanskje ellers ville ha vært nødt til i en presset situasjon. Det kom frem at næringslivskontakten hadde fulgt byggeprosessen ved et større prosjekt og fått innsikt i mekanismene som styrer bygg- og anleggsbransjen. Tidspress og bakgrunnsjekk av leverandører er mekanismene som stadig repeteres. Han poengterte videre at politiet har mye kunnskap om noen bransjer. Imidlertid etterlyste han et større fokus på andre bransjer, og utelukket ikke at flere av de samme mekanismene går igjen i andre bransjer. Samtidig erkjente han at denne måten å jobbe på er tidskrevende. Forebygging av arbeidslivskriminalitet er et fag under utvikling, og det vil ta tid før man oppnår resultater.

Næringslivskontakt 1 poengterte også at forebygging av arbeidslivskriminalitet burde ha vært et eget fag i utdanningssektoren. På den måten får studentene kunnskap om fenomenet, og hvordan de som en del av næringslivet kan være med å forebygge arbeidslivskriminalitet.

Uttalelsene fra respondentene sammenfaller langt på vei med Regjeringens handlingsrapport, som fremhever betydningen av å kanalisere kunnskap som forebyggende tiltak (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 5). På den måten kan man i større grad gjøre arbeidsgivere- og takere, og forbrukere kjent med farene, noe som kan bidra til å redusere markedet til kriminelle aktører. Dette er også i tråd med Korsell (2003a, s. 52). En mulighet kan for eksempel være at politiet opptrer som gjesteforeleser i utdanningssektoren. Dette er analogt til politiets samarbeid med skolen, hvor politiet underviser barn og unge om lovbrudd (Lie, 2015, s. 85). Imidlertid tar det tid å bygge kunnskap om arbeidslivskriminalitet, som igjen kan kanaliseres ut til allmennheten. Det er derfor en forutsetning å sette inn ressurser til arbeidet, noe som også tjenestepersonen ved A-krimsentret poengterer. Likevel er det viktig at kunnskapsformidling som et proaktivt tiltak ikke går på bekostning av andre forebyggende tiltak. Som det diskuteres senere, kan straffeforfølgning ha en forebyggende effekt.

3.2 Samarbeid med næringslivet

Regjeringen påpeker at næringslivet gjør et viktig arbeid for å forebygge økonomisk kriminalitet, og har stor interesse for å slå ned økonomiske lovbrudd. Både næringslivet og myndigheter besitter informasjon og kunnskap som kan være nyttig å utveksle (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 17).

Næringslivskontakt 1 påpekte at næringslivet i begynnelsen ga uttrykk for mistenksomhet knyttet til næringslivskontaktens rolle. Det medførte utfordringer med å få innpass hos ulike aktører i næringslivet. Imidlertid viste det seg at næringslivskontakten besatt kunnskaper som aktørene selv ikke satt på, noe som åpnet dørene inn til næringslivsaktører. På den måten kunne næringslivskontakten spille på lag med næringslivet i stedet for å bli oppfattet som en motstander. Likevel uttaler næringskontakten at det kunne ha vært lettere å fått innpass i næringslivet.

Næringslivskontakt 1 bemerker at *«Det er ikke sånn at invitasjonene står i kø.»*

Næringslivskontakt 2 uttrykte på sin side at politiet ikke har nok ressurser til å imøtekomme alt det næringslivet spiller inn eller ønsker fra politiet.

Utsagnene trekker i retning av at næringslivskontaktene har ulike opplevelser i møtet med næringslivet. Det kan anføres at mangelfullt samarbeid med næringslivet kan hindre det forebyggende arbeidet fordi politiet er avhengig av samarbeid for å forebygge arbeidslivskriminalitet. Gjennom samarbeid deler politiet fagkunnskap som næringslivet kan ha nytte av, noe som også understrekes av handlingsplanen (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 17). Det at politiet må jobbe for å etablere god relasjon til næringslivet kan dermed forstås som en utfordring i det forebyggende arbeidet. Imidlertid synes dette å være en lokal utfordring fordi en annen næringslivskontakt peker på at mangelfulle politiresurser ikke gjør det mulig å følge opp alle ønskene fra næringslivet. Det taler for at næringslivet er interessert i å forebygge arbeidslivskriminalitet. Dette kan forstås som en mulighet i det forebyggende arbeidet, men samtidig en utfordring som følge av begrensede politiresurser.

3.2.1 Informasjonsdeling i samarbeidet med næringslivet

ØKOKRIM har utdypet nærmere reglene om informasjonsdeling mellom politi og private aktører, og viser til politiregisterloven §§ 26-28. Politiet har anledning til å gi private opplysninger i forbindelse med straffesak for å avverge straffbar handling eller for å forebygge

kriminelle handlinger. Likevel kreves det at informasjonsdelingen er strengt nødvendig dersom politiet vurderer å dele informasjon i forebyggingsøyemed (ØKOKRIM, 2015, s. 51).

Næringslivskontakt 2 forteller at reglene for informasjonsdeling kan gi utfordringer knyttet til kriminalitetsforebygging i næringslivet. Polititjenestepersonen ved A-krimsentret fremhevet også utfordringer med informasjonsdeling i samarbeid med næringslivet.

Polititjenestepersonen ved A-krimsentret sier videre at «*Næringslivet ønsker så mye informasjon om kriminelle aktører, og det er kjempevanskelig*».

Tjenestepersonen nevnte videre hvilke utvalgsriterier politiet skal legge til grunn for deling. Skal politiet legge historikken til en aktør til grunn? Utfordringen er at man ikke med sikkerhet kan si at aktøren i dag begår kriminalitet. I motsatt retning kan man tenke at aktører som ikke er registrert med kriminalitet, kan begå kriminalitet i morgen. Polititjenestemannen viste til at dette svinger hele tiden. Hadde informasjon blitt gitt under bordet, kunne man blitt sitert på noe. Det kunne ha medført uheldige konsekvenser for politiet.

På en side kan det anføres at deling av informasjon med private aktører kunne hatt en forebyggende effekt på arbeidslivskriminalitet, ved at politiet hjelper næringslivet med å velge vekk tjenester fra useriøse aktører. På en annen side kan man tenke seg at disse aktørene fort ville kunne fått et stigma i næringslivet. I praksis kunne det ført til at aktøren ikke hadde fått en ny sjanse til å vise seg lovlydig. Vi ser her at ønsket om å forebygge gjennom informasjonsdeling begrenses av taushetsplikten. Imidlertid har A-krimsentret lagt seg på en rådgivende linje, og viser næringslivet hvor de kan finne relevant informasjon som man selv kan legge til grunn i vurderingen. Dette kan, som tidligere beskrevet, forstås som en mulighet til å forebygge arbeidslivskriminalitet.

3.3 Lav risiko for straffeforfølgelse

I Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet anføres det blant annet at *høy opplevd oppdagelsesrisiko og effektiv sanksjonering* er viktige tiltak for å øke den allmennpreventive effekten (Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet, 2011, s. 5). Internasjonal forskning karakteriserer økonomiske lovbrøtere som rasjonelle og kalkulerende mennesker, som også er sensitive for straff. Sanksjoner som virker individual- og allmennpreventive blir dermed ansett som relevante overfor økonomiske lovbrøtere (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 278). Skog referert i Nymo (2015, s. 296) fastslår at aktører som opplever høy oppdagelsesrisiko i større grad enn andre avstår fra lovbrudd, også innenfor økonomisk

kriminalitet. Samtidig påpeker Bjørgo (2015, s. 32) at flere ikke lar seg avskrekke av strenge sanksjoner gitt at risikoen for å bli oppdaget og ansvarliggjort for sine handlinger oppleves som lav. NTAES (2020, s. 12) fremhever at arbeidslivskriminalitet sannsynligvis fortsatt vil være lønnsomt ved høy oppdagelsesrisiko siden anmeldelser sjeldent får strafferettslig konsekvenser.

Videre anses sanksjoner med hensyn til den individual- og allmennpreventive effekter som mindre effektive overfor lovbytere som ikke er rasjonelle og kalkulerende (Runhovde & Skjevrek, 2018, s. 278). Røren (2011, s. 106) viser i sin masterutredning til at økonomisk kriminalitet også kan handle om spenning og risikotaking, eller nød. Likevel passer antagelsen om økonomiske lovbytere som rasjonelle kalkulerende godt med funnene til Røren.

Tjenestepersonen ved A-krimsentret stilte spørsmål ved den avskrekkende effekten straff når 50 prosent av sakene¹ han anmelder blir henlagt. Han forklarte videre at én ting er å vite at tilfeller av arbeidslivskriminalitet faktisk skjer, men en annen ting er å gjøre noe med problemet.

Tjenestepersonen sier videre at «Vi får greie på mye mer, men vi er ikke nødvendigvis i stand til å gjøre noe med det. Så det er veldig mye snakk om å ta de rette sakene, de riktige sakene, men hva er det? Da må du ha rett sammenligningsgrunnlag. Da må du ha ti saker framme samtidig forså å finne den rette. Men det skjer jo ikke.»

Han påpekte også at det å stanse og bortvise aktører som begår arbeidslivskriminalitet er effektivt, men politiet er samtidig nødt til å straffeforfølge og inndra utbytte av straffbare handlinger. Imidlertid påpekte han at det ikke er nok politi. Næringslivskontakt 1 underbygger utsagnet til polititjenestepersonen om at gjerningspersonene må straffeforfølgelse. Han poengterer også at straffeforfølgning og fengsel er forebyggende.

Ser man uttalelsene i lys av teori kan det anføres at den forebyggende effekten er begrenset. På en side vil det å stanse og bortvise aktører som begår arbeidslivskriminalitet ha en forebyggende effekt fordi arbeidslivskriminaliteten opphører. Det kan forstås som en mulighet. På en annen side kan det anføres at effekten er kortsiktig fordi en rasjonell og kalkulerende lovbyter vurderer sannsynligheten for straff som lav. Dermed vil lovbyteren fortsette å begå arbeidskriminalitet ved et senere tidspunkt til tross for både høy opplevd og virkelig oppdagelsesrisiko. Implikasjonene av dette er at oppdagelsesrisiko vil ha begrenset forebyggende effekt fordi lovbyteren ikke frykter straff. Dette er også i tråd med situasjonsrapporten (NTAES, 2020, s. 12). Sett i sammenheng med det overnevnte viser dette

¹ Prosenttallet inkluderer ikke brudd på utlendingsloven.

en begrensning ved situasjonell forebygging om at økt risiko kan forbygge lovbrudd, spesielt individualpreventivt. Det at politiet henlegger en stor andel av sakene kan dermed forstås som en utfordring i å forebygge arbeidslivskriminalitet.

Korsell (2003a, s. 28) poengterer at politi og kontrolltater har små muligheter til å påvirke motivene til lovbryster. Det taler for at straffeforfølgelse med hensyn til individual- og allmennpreventiv effekter er viktig i kampen mot arbeidslivskriminalitet. Imidlertid er etterforskning utfordrende fordi sakene er komplekse og krever god kompetanse hos både etterforskere og jurister. I tillegg er det en utfordring at arbeidstakere ikke forklarer seg riktig om forholdene, noe som hindrer bevissikring (Gulliksen, et al., 2014, s. 49). Derfor kan kunnskapsformidling med sikte på å redusere markedet til lovbrystere være viktig, som diskutert tidligere. Dette sammenfaller langt på vei med Korsell (2003b, s. 39), som mener det er viktig å komplementere flere tiltak tilpasset ulike økonomiske lovbrudd for å forebygge økonomiske lovbrudd.

3.4 Informasjonsdeling mellom politi og kontrolltater

NTAES (2020, s. 5) fremhever informasjons- og erfaringsutveksling mellom politi, kontrolltater, andre offentlige etater, og næringsliv som en god forebyggende strategi for å unngå at kriminelle aktører skal få operere fritt i arbeidslivet. Lie (2015, s. 223) viser til forskning om at et godt samarbeid krever at partene forplikter seg til samarbeidet. I rapporten *Strategi mot arbeidslivskriminalitet* kommer det frem at bedre informasjonsdeling er viktig for at offentlige myndigheter skal følge opp sakene (Arbeids - og Sosialdepartementet, 2015, s. 3). Rapporten uttrykker at mindre alvorlige lovbrudd skal sanksjoneres gjennom kontrollkjeden fremfor straffesakskjeden. Formålet er å sanksjonere flere lovbrudd samtidig som man avlaster politiets ressurser (Arbeids - og Sosialdepartementet, 2015, s. 12).

ØKOKRIM har utdypet reglene om informasjonsdeling nærmere i en veileder. ØKOKRIM sier at man må være klar over formålet med informasjonsdelingen når man står overfor delingsspørsmålet. Det er vid adgang til informasjonsdeling mellom politi og kontrolltater når formålet er å løse straffesak. Adgangen snevres imidlertid inn i de tilfellene hvor formålet er noe annet enn straffesak. Eksempelvis skjer dette når etatene sammen vurderer risikobildet til ulike aktører. Veilederen utdyper videre at etatene ikke kan «låne» ut hjemler. Det betyr at dersom etaten selv ikke har behov for å samle inne informasjon, kan man heller ikke samle inn informasjonen på vegne av en annen etat (ØKOKRIM, 2015, ss. 13-15).

Næringslivskontakt 1 ga uttrykk for at det er utfordrende å dele informasjon mellom politi og kontrolletatene. Polititjenestemannen ved A-krimsentret uttrykte det motsatte, og hevdet at det var gode muligheter til å dele informasjon.

Polititjenestemannen ved A-krimsentret sier videre «Skatteetaten kan dele det aller meste av straffbart forhold, hvis de vil. Man er på «kan». Og er det grovt så er vi på «skal». Og samme med Arbeidstilsynet, og samme med NAV. Så vi deler ganske mye. For det er gode muligheter til faktisk å gjøre det».

Imidlertid problematiserte polititjenestemannen at når én etat går i dialog med aktører som blir kontrollert, kan ikke politiet, i motsetning til etatene selv, lytte til samtalen. Dette begrunnes med at aktørene plikter² å forklare seg til kontrolletatene, noe aktøren ikke gjør til politiets³. Dersom politiet skulle overhøre en samtale, kan ikke informasjonen brukes videre i en straffesak mot aktøren. Politiet kan kun bruke informasjonen dersom kontrolletaten selv har videreformidlet dette til politiet, under forutsetning at det ikke foreligger begrensninger. Utfordring med dette er at informasjonen må gå ett ekstra ledd noe som koster tid og ressurser. Tjenestepersonen i samarbeidende kontrolletat må forstå at dette er informasjon som kan deles med politiet, og som faktisk blir delt med politiet. Tjenestepersonen sier videre at enkelte har tatt til orde for lovendring slik at politiet fritt skal lytte til samtalene mellom kontrolletat og den kontrollerte. Imidlertid vil det være å blande forvaltningsrett med strafferett, noe polititjenestepersonen mener er usannsynlig. Likevel opplever polititjenestepersonen at det er enkelt å dele informasjon ute på kontroll fordi informasjonen flyter rundt, og politi og kontrolletatene har felles forståelse for hvilken informasjon som er aktuell overfor den kontrollerte. Det gjør det lettere å dele informasjon fordi det er nødvendig og lovlig.

Polititjenestepersonen ved A-krimsentret opplever det utfordrende å ha et godt tverretatlig blikk når resultat fra kontroll bearbeides. Det fremkommer at dette er viktig for å identifisere hvilke sanksjoner som best kan anvendes mot lovbryster. Tjenestepersonen antyder her at politi og kontrolletatene må ha forståelse for hverandres muligheter og se det i sammenheng med situasjonen man står overfor. Det krever god forståelse for eget og andres regelverk, og dette oppleves som en utfordring i dag. Videre påpekte tjenestepersonen at politi og kontrolletatene heller ikke kan ha et felles datasystem for sammenstilt informasjon på grunn av reglene om

² Det følger av flere lover en straffesanksjonert forklaringsplikt, se eksempelvis skatteforvaltningsloven kap. 8, jf. kap. 14.

³ Selvinkrimineringsprinsippet betyr at mistenkte kan nekte bidra til sin egen domfellelse (Jensen, 2003, s. 1).

taushetsplikt. Det oppleves også som en utfordring i det tverretatlige samarbeidet fordi det vanskeliggjør å vurdere trusselnivået til ulike objekter.

På den ene siden kan reglene om taushetsplikt kan legge begrensninger på politiets arbeid fordi regelverket er omfattende, og krever kunnskap og trygghet når man står overfor spørsmål om informasjonsdeling. Dersom tjenestepersoner i samarbeidene organer mangler kunnskap og/eller ikke tørr å dele informasjon kan det være en barriere for politiets forebyggende arbeid. På en annen side fremkommer det at informasjonen synes letter å dele under kontroll. Det peker i retning av at taushetsplikt ikke er en barriere som hindrer aktørene fra å dele informasjon med politiet. Likevel forutsetter dette at aktørene har kunnskap og vilje til informasjonsdeling.

Et godt tverretatlig blikk kan forstås som en utfordring fordi det krever at den enkelte har kunnskap om politi og kontrolletatenes regelverk. Imidlertid åpner dette også opp muligheten til å sanksjonere kriminelle mer effektivt, også utenfor straffesakssporet. På den måten kan man avlaste politiets ressurser samtidig som de kriminelle blir sanksjonert, hvilket er i tråd med strategirapporten (Arbeids - og Sosialdepartementet, 2015, s. 12). Dette kan virke forebyggende fordi administrative sanksjoner kan ha individual- og allmennpreventive virkninger, noe som også fremkommer av NOU 2003: 15 (2003, s. 51). Samtidig synes det utfordrende å ha et felles sammenstilt informasjonssystem. Det at politiet og kontrolletatene ikke kan ha et felles datasystem for informasjon kan gjøre at det tverretatlige samarbeidet også går glipp av informasjon som kan være av betydning med hensyn til for eksempel etterretningsproduksjon, som igjen er nødvendig i trusselvurderinger. Dette kan forstås som en utfordring fordi man kan tenke seg at faktisk oppdagelsesrisiko for arbeidslivskriminalitet går ned.

Kapittel 4 Oppsummering

Formålet med oppgaven var å belyse utfordringer og muligheter politiet møter i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet. Med utgangspunkt i en empirisk undersøkelse ble tre polititjenestepersoner intervjuet.

Resultatene og analysen av intervjuene viser at politiet møter flere utfordringer i det forebyggende arbeidet. Den første utfordringen som ble avdekket er at politiet ikke i større grad *jobber proaktivt* med arbeidslivskriminalitet. Det ble deretter påpekt at det er for få politiressurser til å jobbe proaktivt. To muligheter ble deretter diskutert. For det første kan politiet jobbe mer *fenomenbasert*. For det andre må *utdanningsinstitusjonene* være med på å sette arbeidslivskriminalitet på dagsorden. Dette åpner for å *formidle kunnskap til aktører*, som kan bidra til å redusere markedet for aktører som begår arbeidslivskriminalitet.

Videre synes politiet å møte utfordringer knyttet til å *etablere kontakt med næringslivet*. Dette ble bemerket som et problem fordi næringslivet er en viktig sparringspartner i å forebygge arbeidslivskriminalitet. Imidlertid virker utfordringen med å etablere kontakt å være en lokal utfordring. Det ble også avdekket at *begrensede politiressurser* kan hindre det forebyggende arbeidet fordi politi og næringsliv kan gå glipp av kunnskap som er nødvendig for å forebygge arbeidslivskriminalitet. I forlengelse av dette har det også blitt påpekt at *taushetsplikten setter begrensninger på informasjonsdeling*.

En annen utfordring er *halvparten av anmeldelsene knyttet til arbeidslivskriminalitet blir henlagt*. Følgene av dette er at høy faktisk og opplevd oppdagelsesrisiko har mindre individualpreventiv virkning på lovbryster dersom arbeidslivskriminalitet ikke blir sanksjonert. Det ble påpekt at *begrensede politiressurser* gjør det utfordrende å etterforske saker, og at politiet må velge ut de viktigste sakene.

Taushetsplikten har blitt anført som en utfordring i det tverretatlige samarbeidet. Samtidig har det blitt påpekt at informasjonsdeling går fint, men det forutsetter at man forstår at informasjon kan og faktisk deles med politiet. Det å ha et godt *tverretatlig blick* blir i større grad sett på som en utfordring med hensyn til å kartlegge hvordan politi og kontrolletatene kan effektivt sanksjonere lovbrystere. Samtidig kan et godt *tverretatlig blick* forstås som en mulighet til effektiv sanksjonering. Det kan ha individual- og allmennpreventive virkninger. Videre har *sammenstilling av informasjon mellom etatene* blitt pekt som et problem, noe som også kan være en utfordring i lys av etterretningssporet.

Videre arbeid

Oppgaven har pekt på utfordringer og muligheter som politiet står overfor. Likevel kunne oppgaven vært styrket ved å ha intervjuet flere polititjenestepersoner. På den måten kunne jeg identifisert flere utfordringer og muligheter for politiet, og vurdert hvilke som har høyst forekomst. I tillegg kunne jeg intervjuet aktører utenfor politiet for å belyse utfordringer og muligheter sett fra et annet perspektiv. Oppgaven kunne også ha vært supplert med observasjoner av arbeidsdagene til næringslivskontaktene og tjenestepersonene ved A-krimsentrene.

Litteraturliste

- Arbeids - og Sosialdepartementet. (2015). *Strategi mot arbeidslivskriminalitet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-mot-arbeidslivskriminalitet/id2359493/>
- Arbeidstilsynet, NAV, politiet og Skatteetaten. (2018). *Felles årsrapport for styrket innsats mot arbeidslivskriminalitet 2018*. Hentet fra <https://www.arbeidstilsynet.no/contentassets/7ec576afb75a45b69f8a74705ebe9c18/felles-arsrapport-2018---arbeidslivskriminalitet.pdf>
- Bjørgero, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode- og oppgaveskriving* (6. utg.). Gyldendal.
- Departementene. (2019). *Strategi mot arbeidslivskriminalitet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-mot-arbeidslivskriminalitet-2019/id2628152/>
- Eggen, F. W., Gottschalk, P., Nymoen, R., Ognedal, T., & Rybalka, M. (2017). *Analyse av former, omfang og utvikling av arbeidslivskriminalitet* (Rapport nr. 69-2017). Hentet fra <https://static1.squarespace.com/static/576280dd6b8f5b9b197512ef/t/5995394646c3c47a2696b081/1502951763146/R-69+Analyse+av+former%2C+omfang+og+utvikling+av+arbeidslivskriminalitet.pdf>
- Evensen, T. N. (2011). *Illegal økonomi i nasjonalregnskapet*. Hentet fra https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/notat_201116/notat_201116.pdf
- Gulliksen, R.-S., Rognes, K., Gansmo, M. D., Saksæther, B., Hestenes, E., Torgersen, C., . . . Slettemoen, A. I. (2014). *Situasjonsbeskrivelse 2014 - Arbeidsmarkedskriminalitet i Norge*. Hentet fra <https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/arbeidslivskriminalitet/arbeidsmarkedskriminalitet-i-norge---tverretattlig-situasjonsbeskrivelse-2014.pdf>
- Gundhus, H. O. (2016). Forebyggende politiarbeid - i spennet mellom kriminalitetskontroll og trygghet. I P. Larsson, H. O. Gundhus, & R. Granér, *Innføring i politivitenskap* (s. 178-204). Oslo: Cappelen Damm.
- Jensen, E. D. (2003). Vernet mot selvinkriminering. *Tidsskrift for strafferett*(01), 25-38. Hentet fra https://www.idunn.no/tidsskrift_for_strafferett/2003/01/vernet_mot_selvinkriminering
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Justis- og politidepartementet; Finansdepartementet. (2011). *Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/regjeringens-handlingsplan-mot-okonomisk/id635899/>
- Korsell, L. E. (2003a). *Förebygga ekobrott - Behov och metoder* (Rapport 2003:1). Hentet fra <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2003-01-01-forebygga-ekobrott.html>

- Korsell, L. E. (2003b). *Förebyggande metoder mot ekobrott - En antologi* (Rapport 2003:10). Hentet fra <https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2003-02-03-forebyggande-metoder-mot-ekobrott.html>
- Larsson, P. (2004). Innledning. I P. Larsson, & T. Myklebust, *Organisert og økonomisk kriminalitet – myter og realiteter* (ss. 7-16). Oslo: PHS Forskning.
- Lie, E. M. (2015). *I forkant - kriminalitetsforebyggende arbeid* (2. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- NOU 2003: 15. (2003). *Fra bot til bedring – Et mer nyansert og effektivt sanksjonssystem med mindre bruk av straff*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2003-15/id454137/>
- NTAES. (2020). *Arbeidslivskriminalitet. Situasjonsbeskrivelse 2020*. Hentet fra <https://www.okokrim.no/ny-rapport-om-arbeidslivskriminalitet-fra-ntaes.6279398-411472.html>
- Nymo, K. (2015). Hvorfor straffer vi – egentlig? *Tidsskrift for strafferett*(03), 288-315. Hentet fra https://www.idunn.no/tidsskrift_for_strafferett/2015/03/hvorfor_straffer_vi_egentlig
- Olsvik, E. H. (2013). *Vitenskapsteori for politiet - Tenkemåter i kunnskapsstyrt politiarbeid* (1. utg.). Oslo: Gyldendal.
- Politiet. (u.d.). Næringslivskontakter i politiet. Hentet fra <https://www.politiet.no/kontakt-oss/naringslivskontakter/>
- Politi-loven. (1995). Lov om politiet (LOV-1995-08-04-53). Hentet fra https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53#KAPITTEL_1
- Røren, K. S. (2011). *Økonomiske lovbrøtere og rasjonalitet En drøfting av ulike aktørers oppfatning av mistenkte, tiltalte og dømte for økonomiske lovbrudd* (Masteravhandling). Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/22483>
- Roalsø, M. (2019, 27. oktober). Arbeidslivskriminelle tapper Norge for milliarder. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/arbeidslivskriminelle-tapper-norge-for-milliarder-1.14757245>
- Runhovde, S. R., & Skjevraak, P. E. (2018). *Kriminalitetsforebygging på norsk – En kunnskapsoversikt* (PHS Forskning 2018: 3). Hentet fra <http://www.forebygging.no/Global/kriminalitetsforebygging%20på%20norsk.pdf>
- ØKOKRIM. (2015). *Nasjonal veileder for informasjonsdeling mellom kontrollstatene, politiet og private, for å bekjempe kriminalitet (ØKOKRIMS SKRIFTSERIE NR. 21)*. Hentet fra https://www.nsr-org.no/getfile.php/136123-1455144230/Dokumenter/Eksterne%20publikasjoner/Veileder_Taushetsbelagt%20Informasjon_2Opplag_lav.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Litteratursøk

Søk med utgangspunkt i databasene Google Scholar, Idunn.no, PIA, og Oria. Litteratur er plassert søkeord-kategorien som først ble søkt på. Andre søkeord kan ha gjort samme funn i annen database.

Søkeord	Forfatter(e)	Titel	Årstall	Tema	Database
<i>Arbeidslivskriminalitet</i> <i>AND Forbyggings</i>	Nebø, Simon; Nesheim, Torstein, Ryssevik, Jostein; Rubeksen, Kristin; Dahle, Martin; Nordhagen, Inger Hauge, Benedicte	Innsats mot arbeidslivskriminalitet – kartlegging og evaluering av hvordan det tverrettlige statlige samarbeidet fungerer	2016	Arbeidslivskriminalitet, Tverrettlig samarbeid	Google Scholar
	Hauge, Benedicte	Sammen mot arbeidslivskriminalitet – En studie av tverrettlig samordning i NTAES	2019	Arbeidslivskriminalitet, Tverrettlig samordning i NTAES	Google Scholar
Andersen, Rolf; Bjørn, Emil Cappelen, Tofte, Maja; Ørstad, Beate Sletvold		Hva gjør kommunene for å bekjempe arbeidslivskriminalitet?	2017	Arbeidslivskriminalitet i kommunene	Google Scholar
Fjeld, Mari; Koren, Gina Aas		Bekjempelse av arbeidslivskriminalitet: en beskrivelse av samarbeidet mellom Akrim-senter og Inja i Skatt øst.	2017	Arbeidslivskriminalitet, Tverrettlig samarbeid	Google Scholar
Stavnes, Marie Guttnusstrød		Tverrettlig samarbeid I praksis – en kvalitativ sammenlikning av samarbeidsrelasjon ved arbeidslivskriminalitetssentrene i Trondheim og Kristiansand 2015 - 2017	2017	Arbeidslivskriminalitet, Tverrettlig samarbeid	Google Scholar
Øksenholt, Liv Kristin Hasle		Organisering av tverrettlig samarbeid Innramming gjennom erfaring: - veien til felles forståelser?	2019	Arbeidslivskriminalitet, Tverrettlig samarbeid	Google Scholar
Nilsen, John Reidar		Politets bekjempelse av arbeidslivskriminalitet	2018	Arbeidslivskriminalitet	Oria

Arbeidsmarkedskriminalitet AND Forebygging		Arbeidsmarkedskriminalitet AND Forebygging		
Iversen, Marie Hammer	Arbeidsmarkedskriminalitet og omdømmehandtering i norsk byggebransje. Omdømmehandtering med casen "Aktiv Malerservice-saken"	2016	Arbeidsmarkedskriminalitet i norsk byggebransje	Google Scholar
Mørenskog, Alida Rundhovde; Skovly, Marianne	Byggherrens tiltak for å motvirke arbeidsmarkedskriminalitet	2017	Arbeidsmarkedskriminalitet i norsk bygge- og anleggsbransje	Google Scholar
Jahnson, Synnøve Økland	Menneskehandel og tvangsarbeid: En forstudie om gråsoneproblematikk innenfor innsatsområdet arbeidsmarkedskriminalitet	2014	Menneskehandel og tvangsarbeid	Google Scholar/PIA
Farnes, Marit Saltvik	Tiltak mot sosial dumping i norsk byggebransje	2017	Sosial dumping i norsk byggebransje	Google Scholar
Arneberg, Åne Folkesson	Politiets forebygging av arbeidsmarkedskriminalitet	2015	Arbeidsmarkedskriminalitet, forebygging	Google Scholar/PIA/Oria
Krogh, Anne-Grethe	Hvilke strukturelle forhold fungerer som tilretteleggere for illegal og uetisk legal næringsvirksomhet i byggenæringen, og hva er effekten av myndighetenes kontroll- og reaksjonsformer?	2017	Arbeidsmarkedskriminalitet i byggnæringen	Google Scholar
Rundhovde, Siv Rebekka; Skjevraak, Pernille Erichsen	Kriminalitetsforebygging på norsk: En kunnskapsoversikt	2018	Kriminalitetsforebygging	PIA, Oria

Arbeidsmarkedskriminalitet
AND
Forebygging

Forskningsprosjektet

”Hvilke utfordringer møter politiet i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet?”

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å kartlegge utfordringene politiet møter i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

I rapporten «Strategi mot arbeidslivskriminalitet», utgitt i 2015 og revidert 5. februar 2019, fremhever Regjeringen områdene forebygging, kunnskap, og informasjon som viktige områder for å bekjempe arbeidslivskriminalitet. Til dette lister rapporten opp flere tiltak, blant annet styrking av a-krimsentrene og innføring av næringslivskontakter i alle politidistrikter.

Undertegnede politistudent sitter med en opplevelse av at bekjempelsen av arbeidslivskriminalitet ikke er god nok. Flere kriminelle aktører er (tids)krevende å etterforske. Videre er mange av de kriminelle aktørene kreative, noe som gjør det utfordrende å bevise at noe straffbart har skjedd. Dette fremkommer også innledningsvis i den nevnte strategirapporten. I samtale med polititjenestepersoner har enkelte poengtert viktigheten av at politiet jobber forebyggende mot arbeidslivskriminalitet.

Prosjektet ønsker derfor å gå i dybden på det forebyggende arbeidet, og belyse hvilke utfordringer som møter politiet i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet. Dette er oppgavens problemstilling.

Prosjektet skal munne ut i en bacheloroppgave ved Politihøgskolen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Politihøgskolen v/ Gunnar Thomassen er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Det er gjort et strategisk utvalg for å komme i kontakt med aktuelle kandidater. Du blir kontaktet fordi du faller inn under dette utvalget. Det kommer av at undertegnede politistudent har en antakelse om at du har kunnskaper som kan være relevant til å belyse problemstillingen.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det et personlig intervju. Det vil bli stilt spørsmål om det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet, om samarbeidet med andre etater og næringslivet, og om utfordringer og muligheter i arbeidet. Det må understrekes at det ikke stilles sensitive spørsmål. Intervjuet vil ta ca. 30-45 minutter. Det er ønskelig å ta intervjuet opp på lyd. Lydopptaket vil bli slettet med en gang intervjuet har blitt transkribert. Du vil få anledning til å lese igjennom det transkriberte intervjuet og godkjenne evt. bruk av sitater i bacheloroppgaven. Du har også rett til en kopi av bacheloroppgaven.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg samt intervjuet vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun de undertegnede som har tilgang til dine personopplysninger. Navnet og kontaktopplysningene dine vil bli erstattet med en unik kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Navnelisten vil lagres på maskinvare tilhørende Politihøgskolen. Dette forhindrer at uvedkommende skal kunne knytte dine personopplysninger til intervjuet. Lydopptaket vil inntil det har blitt transkribert lagres på maskinvare tilhørende Politihøgskolen.

Intervjuet vil bli brukt på en slik måte at du som deltaker ikke vil kunne gjenkjennes. Dette betyr at datamaterialet vil bli anonymisert. Det er ønskelig å kunne fortelle hvilken stilling du besitter og hva du jobber med uten å presisere geografisk lokasjon. Dette vil kunne styrke oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 14. april 2020. Datamaterialet vil bli oppbevart med tanke på etterprøvbarhet o.l., men alle personopplysninger vil bli slettet. På den måten vil det ikke være mulig å koble deg til datamaterialet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Politihøgskolen har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Politihøgskolen v/ student Espen Aalerud, på epost (espen.aalerud@phs.no)
- Politihøgskolen v/ Gunnar Thomassen, på epost (gunnar.thomassen@phs.no) eller telefon 23 19 98 77
- Vårt personvernombud: Elisabeth Hammer Sæten
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Gunnar Thomassen

Student
Espen Aalerud

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Hvilke utfordringer møter politiet i det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i *personlig intervju*
- at prosjektet kan gjøre kjent hvilken stilling jeg besitter og hva jeg jobber med uten å presisere geografisk lokasjon

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 14. april 2020.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Intervjuguide

Del 1 Introduksjon

- a) Fortell om bakgrunnen og problemstillingen for bachelorutredningen.
- b) Fortell om hva intervjuet vil bli brukt til, og hvordan dataene vil bli anvendt.
- c) Tillatelse til å benytte båndopptaker. Deretter nevne at opptaket blir slettet med en gang intervjuet er transkribert.
- d) Forklare at tjenestepersonens vil bli anonymisert.

Del 2 utfordringer med forebygging av arbeidslivskriminalitet

Situasjonsbeskrivelsen fra 2014 om arbeidsmarkeds kriminalitet i Norge beskriver at arbeidslivskriminalitet har blitt en utfordring som er viktig å **forebygge og bekjempe**. Videre vises det til flere tiltak i revidert Strategi mot arbeidslivskriminalitet av 5. februar 2019, hvor forebygging, kunnskap, og informasjon vurdert som viktige satsningsområder i kampen mot arbeidslivskriminalitet.

- a) Fortell om det forebyggende arbeidet, herunder tiltakene politiet (a-krimsentrene/næringslivskontakten) benytter i kampen mot arbeidslivskriminalitet?
- b) I hvilken grad jobber politiet kunnskapsbasert?
- c) Fortell om samarbeidet med andre etater/det tverretatlige samarbeidet (A-krimsentrene)?
 - a. I hvilken grad har samarbeidet/tiltakene en forebyggende effekt på arbeidslivskriminaliteten??
 - b. I hvilken grad opplever politiet utfordringer med samarbeidet?
 - c. I hvilken grad kan de overnevnte utfordringene reduseres?
- d) Fortell om samarbeidet politiet har med næringslivet, og hvordan samarbeidet fungerer?

- a. I hvilken grad har samarbeidet/tiltakene en forebyggende effekt på arbeidslivskriminaliteten?
(A-Krimsentrene: Kan vise til samarbeidet med Fair play bygg i Oslo og uropatroljen i Trondheim)
 - b. I hvilken grad opplever politiet utfordringer med samarbeidet?
 - c. I hvilken grad kan de overnevnte utfordringene reduseres?
- e) I hvilken grad jobber politiet forebyggende opp mot forbrukerne?
- a. Hvilke tiltak rettes mot forbrukerne, og hvordan kommuniserer politiet dette til forbrukerne?
 - b. I hvilken grad opplever politiet utfordringer i denne delen av det forebyggende arbeidet?
 - c. I hvilken grad kan de overnevnte utfordringene reduseres?
- f) I hvilken grad jobber politiet forebyggende opp mot gjerningsperson(er)?
- a. Hvordan forhindrer man at gjerningspersonen faller tilbake til denne formen for kriminalitet (evt annen form for kriminalitet)?
 - b. I hvilken grad opplever politiet utfordringer i dette arbeidet?
 - c. I hvilken grad kan de overnevnte utfordringene reduseres?
- g) I hvilken grad er det interne utfordringer i politi- og lensmannsetaten som setter begrensninger på det forebyggende arbeidet av arbeidslivskriminalitet?

Del 3 Oppsummering

- a) Spørre om intervjuobjektet ønsker å legge til noe?
- b) Spørre om intervjuobjektet vil anbefale noen aktuelle personer å prate med?
- c) Spørre om intervjuobjektet vil høre igjennom båndopptaket.
- d) Forklare at intervjuet vil bli transkribert, og relevant informasjon vil bli anvendt i bacheloroppgaven. Ønsker intervjuobjektet å kontrollere det som blir sitert?

Vedlegg 4: Godkjenning fra Norsk senter for forskningsdata

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

01.04.2020, 12:30

NSD sin vurdering

Prosjekttittel

Empirisk bacheloroppgave om arbeidslivskriminalitet

Referansenummer

312674

Registrert

27.11.2019 av Espen Aalerud - Espen.Aalerud@phs.no

Behandlingsansvarlig institusjon

Politihøgskolen

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Gunnar Thomassen, gunnar.thomassen@phs.no, tlf: 23199877

Type prosjekt

Studentprosjekt, bachelorstudium

Kontaktinformasjon, student

Espen Aalerud, espen.aalerud@phs.no, tlf: 47341392

Prosjektperiode

19.08.2019 - 14.04.2020

Status

27.11.2019 - Vurdert

Vurdering (1)

27.11.2019 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 27.11.2019, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan

starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 14.04.2020.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

TAUSHETSPLIKT

Informantene i prosjektet har taushetsplikt. Det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre annen taushetsbelagt informasjon.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfylder kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson NSD: Kajsa Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)